

สถานการณ์การใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ และแหล่งกระจายยาสัตว์

ในพื้นที่อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

Situation of antibiotic use in livestock farms and veterinary drug distribution in Thung Khao Luang District Roi Et Province.

สุภาวดี เพล่งชัย¹ อิศรพงษ์ นาสมรูป²

Supawadee Plengchai, Issarapong Nasomroop

บทคัดย่อ

ปัจจุบันมีการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์อย่างแพร่หลาย เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ซึ่งนำมาสู่ปัญหาการใช้ยาปฏิชีวนะตกค้างในเนื้อสัตว์และสิ่งแวดล้อมและเกิดเชื้อดื้อยาในสัตว์ เพื่อศึกษาสถานการณ์การใช้ยาปฏิชีวนะในการเลี้ยงสัตว์รวมถึงแหล่งกระจายยาปฏิชีวนะสำหรับสัตว์ และความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพปัญหาและสถานการณ์การใช้ยาปฏิชีวนะในการเลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ จำนวน 32 ราย ระหว่างเดือนมิถุนายน – เดือนกรกฎาคม 2563 และสำรวจยาสัตว์ในร้านขายสินค้าทางการเกษตร จำนวน 5 แห่ง เดือนสิงหาคม 2563

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์จำนวน 32 ราย เกษตรกรเป็นเจ้าของฟาร์มเอง จำนวน 30 แห่ง และเป็นฟาร์มพันธะสัญญา 2 แห่ง เป็นฟาร์มที่ใช้ยาปฏิชีวนะร้อยละ 93.8 และฟาร์มไม่พบการใช้ยาปฏิชีวนะร้อยละ 6.3 โดยเกษตรกรสามารถเข้าถึงยาปฏิชีวนะได้จากร้านขายสินค้าการเกษตรร้อยละ 56.3 อินเทอร์เน็ตร้อยละ 21.9 ร้านขายยาสัตว์ร้อยละ 15.6 ร้านขายของชำร้อยละ 3.1 และร้านขายยาแผนปัจจุบันร้อยละ 3.1 ยาปฏิชีวนะที่ใช้มากที่สุด คือ Enrofloxacin ในฟาร์มสุกรร้อยละ 71 Erythromycin ผสม Vitamin B12 ในฟาร์มไก่/เป็ด/นก ร้อยละ 42 และมีการใช้ยาปฏิชีวนะอื่น ๆ เช่น Union Sulfa, Amoxycillin, Chloramphenicol, Tetracycline, Amoxycillin + Colistin, Gentamycin ฯลฯ ผลสำรวจการจำหน่ายยาในร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง 5 แห่ง พบว่า มีการจำหน่ายยา 4 แห่ง พบยา 38 รายการ เป็นยาที่ไม่มียาปฏิชีวนะ 47 ซึ่งรายการยาที่มีจำหน่ายมากที่สุด คือยาที่ไม่ระบุชื่อยาแต่ระบุสรรพคุณเป็นยาปฏิชีวนะร้อยละ 36.8 รองลงมาคือยาปฏิชีวนะชนิดยาเดี่ยว ร้อยละ 26.3 การใช้ยาปฏิชีวนะอย่างแพร่หลายในฟาร์มปศุสัตว์ ถึงร้อยละ 93.8 โดยการเข้าถึงยาได้ง่ายจากการซื้อที่ร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร ร้อยละ 56.3 มียาที่จำหน่ายในร้านขายสินค้าทางการเกษตร เป็นยาที่ไม่มียาปฏิชีวนะ 47 เป็นยาปฏิชีวนะ ร้อยละ 36.8 เกษตรกรยังไม่มี ความเข้าใจในการใช้ยาปฏิชีวนะ การร่วมมือกันในทุกภาคส่วนจะส่งผลให้เกิดแนวทางแก้ไข ปัญหาการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ได้

คำสำคัญ : ยาปฏิชีวนะในการเลี้ยงสัตว์ ยาปฏิชีวนะในร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร

¹เภสัชกรชำนาญการ กลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภค โรงพยาบาลทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

¹ Pharmacist, Professional Level. Department of Pharmacy and Consumer Protection, Thung Khao Luang Hospital Roi Et Province. Email : supawadee.rx@gmail.com

²เภสัชกรปฏิบัติการ กลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภค โรงพยาบาลทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

Pharmacist, Practitioner Level. Department of Pharmacy and Consumer Protection, Thung Khao Luang Hospital Roi Et Province. Email : issarapongn@gmail.com

Abstract

Antibiotics were widely used in farming due to farmers' lack of knowledge, awareness, and rational use of antibiotics. These may contribute to the overall problem of antibiotic resistance. To survey and study the situation of antibiotics used, antibiotics distribution, the behavior of farmers and related organisations in Thung khao luang district, Roi-et. A face-to-face questionnaire survey was applied to 32 farmers and 5 drug distributors located in the region from June to August 2020.

There were 32 farmers which were 30 farm owners and 2 contracted farm. 93.8 % of the farms used antibiotics and 6.3 % of the farms had no antibiotics, 56.3 % of farmers had access to antibiotics from agricultural products stores, 21.9% of the internet, 15.6 % of veterinary pharmacies, 3.1 % of grocery stores, and 3.1 % of drug stores. The most commonly used antibiotic was Enrofloxacin 71% in porcine farms, Erythromycin with Vitamin B12 in 42% in chicken/duck/bird farms and other antibiotics such as Union Sulfa, Amoxycillin, Chloramphenicol, Tetracycline, Amoxycillin + Colistin, Gentamycin, etc. Agricultural product shop surveys found 38 drugs contained with 20 registered drugs (53%) and 18 unregistered drugs (47%) were sold 4 in 5 stores. 14 drugs without generic name but indication labeled were best seller (36.8%) followed by 10 single-drug formulas (26.3%), 93.8 percent of antibiotic use was prevalent in livestock farms, with easy access to drugs purchased at an agricultural supply store, 56.3 % had a drug sold in an agricultural store. 47 % were unregistered drugs, 36.8% were antibiotics, and farmers had no understanding of the use of antibiotics. The problems can be solved by the Cooperation of related organisations to conduct policy and increase farmers' knowledge.

Keywords: Antibiotics in farm , Antibiotics in agricultural supply store

บทนำ

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทย มีการใช้ยาปฏิชีวนะมูลค่าปี ละมากกว่า 10,000 ล้านบาท และมีคนไทยติดเชื้อดื้อยา มากกว่าปีละ 100,000 ราย เสียชีวิตมากกว่า ปีละ 38,000 ราย ก่อให้เกิดความสูญเสียทาง เศรษฐกิจเป็นมูลค่ามหาศาล (1) ปัจจัยที่ทำให้เกิด เชื้อดื้อยาส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการใช้ยา ปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์เพื่อเร่งการเจริญเติบโต และป้องกันโรค โดยเฉพาะในฟาร์มเลี้ยงไก่และ สุกร ส่วนสาเหตุหนึ่งเกิดจากการขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะในการเลี้ยง สัตว์ของกลุ่มเกษตรกร สาเหตุเหล่านี้ล้วนทำให้เกิด ปัญหา ยาปฏิชีวนะตกค้างในเนื้อสัตว์และ สิ่งแวดล้อม เกิดเชื้อดื้อยาในสัตว์ และเกิดการ ติดต่อจากสัตว์สู่คนได้ หลายจังหวัดในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่มีเกษตรกร เลี้ยงสัตว์มากกว่า 10,000 ราย ซึ่งเป็นฟาร์มเลี้ยง สัตว์ประเภท โค สุกร แพะ ไก่ ปลา เป็นต้น ผู้ให้ยาปฏิชีวนะแก่สัตว์ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรเอง และมีการใช้ยาปฏิชีวนะในขนาดต่ำ ๆ เป็น ระยะเวลาในการป้องกันโรคในสัตว์(2,3) ผู้ดำเนินโครงการจึงได้ทำการสำรวจข้อมูล พฤติกรรมในการใช้ยาปฏิชีวนะในการเลี้ยงสัตว์ แต่ละชนิด ในประเด็นชนิดยาปฏิชีวนะที่ใช้ วัตถุประสงค์การใช้ วิธีการใช้ยา ระยะเวลา ช่วงเวลาที่ใช้ รวมถึงแหล่งการกระจายยาปฏิชีวนะ ในพื้นที่ ตลอดจนความคิดเห็นของบุคลากร

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการใช้ยาปฏิชีวนะ ในการเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการกำกับดูแลการใช้ยาปฏิชีวนะอย่าง สมเหตุสมผลในการเลี้ยงสัตว์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ การใช้ยา ปฏิชีวนะ และช่องทางการกระจายยาปฏิชีวนะ ในพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด และศึกษาความคิดเห็นของบุคลากร หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพปัญหาและสถานการณ์ การใช้ยาปฏิชีวนะในการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่อำเภอ ทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

2. เพื่อหาแนวทางกำกับดูแลการใช้ยา ปฏิชีวนะในการเลี้ยงสัตว์อย่างสมเหตุสมผลร่วมกับ เครือข่ายเกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการส่งเสริมให้มีการใช้ยาปฏิชีวนะ อย่างเหมาะสมในกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาปัญหาและสถานการณ์ การใช้ยาปฏิชีวนะ และ ช่องทางการกระจายยา ปฏิชีวนะในพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

และวิเคราะห์เนื้อหาโดยการเก็บรวบรวม ข้อมูล มาจากการสัมภาษณ์ เวทีการระดมความ คิดเห็น การสังเกตแบบมีส่วนร่วม รายงาน การประชุม และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจในกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ และในกลุ่มผู้ประกอบการจำหน่ายยาสำหรับสัตว์ โครงสร้างการวิจัยและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับจริยธรรมงานวิจัยในมนุษย์ของการศึกษานี้ได้รับการพิจารณาและอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในวันที่ 25 กันยายน 2563 เลขที่การรับรอง 243/2563

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ เกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์ 32 แห่ง และร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร 5 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ในฟาร์มเลี้ยงสัตว์ และแบบบันทึกข้อมูลยาปฏิชีวนะ เก็บข้อมูลโดย

ติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อประสานไปยังเจ้าของฟาร์ม และดำเนินการสำรวจสถานการณ์การใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์ม และศึกษาช่องทางการกระจายยาปฏิชีวนะ ในการเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อำเภอทุ่งเขาหลวง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ : สถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ร้อยละ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด มีฟาร์มเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดจำนวน 38 แห่ง การสำรวจการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มทุกแห่ง

ซึ่งสำรวจได้เพียงจำนวน 32 แห่ง โดยอีก 6 แห่งไม่ได้ทำการเลี้ยงสัตว์แล้ว ผลการสำรวจการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มได้ข้อมูลทั่วไป คือ ผู้ที่ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดเป็นเจ้าของฟาร์ม โดยเป็นเพศชาย 25 คน คิดเป็นร้อยละ 78.1 เพศหญิง 7 คน คิดเป็นร้อยละ 21.9 เจ้าของฟาร์มส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 46-55 ปี คือมีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 34.4 เจ้าของฟาร์มกว่าครึ่งจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คือ มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 53.1

ประเภทของฟาร์มและช่องทางการซื้อ

ตารางที่ 1 ลักษณะฟาร์ม ชนิดสัตว์ที่เลี้ยง และช่องทางการสั่งซื้อยาปฏิชีวนะ

ชนิดสัตว์	ช่องทางการสั่งซื้อยาปฏิชีวนะ
ไก่ 20 แห่ง	ร้านขายสินค้าการเกษตร 18 แห่ง
สุกร 7 แห่ง	ร้านขายยาสัตว์ 5 แห่ง
เป็ด 2 แห่ง	ร้านขายของชำ 1 แห่ง
นกกระทา 1 แห่ง	ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 1 แห่ง
แพะ 1 แห่ง	อื่นๆ 7 แห่ง
จระเข้ 1 แห่ง	

*ลักษณะฟาร์ม เป็นฟาร์มพันธะสัญญา

2 แห่ง เกษตรกรเป็นเจ้าของฟาร์มเอง 5 แห่ง

เกษตรกรเป็นเจ้าของฟาร์มเอง จำนวน 30 แห่ง และเป็นฟาร์มพันธะสัญญา 2 แห่ง (ฟาร์มสุกร) สัตว์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นไก่พันธุ์พื้นเมือง จำนวน 20 แห่ง รองมาคือเลี้ยงสุกร 7 แห่ง ช่องทางการซื้อยาปฏิชีวนะมาใช้ในฟาร์ม มากที่สุดมาจากร้านขายสินค้าการเกษตร 18 แห่ง จากร้านขายยาสัตว์ 5 แห่ง ซึ่งร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรอยู่ในพื้นที่อำเภอทุ่งเขาหลวง ร้านขายยาสัตว์อยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์ม

1 จำนวนตำรับยา

ยาปฏิชีวนะที่พบว่ามีการใช้ในฟาร์มปศุสัตว์ในอำเภอทุ่งเขาหลวง จำนวนได้เป็น 16 ตำรับ

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์

ยาปฏิชีวนะ	จำนวน ฟาร์มที่ใช้ (แห่ง)	ชนิดของสัตว์	วัตถุประสงค์ การใช้	วิธีการใช้ (Route) ระยะเวลา	วิธีการกำจัด ภาชนะบรรจุยา ปฏิชีวนะ
1. Erythromycin + Vitamin B12	10/23	สัตว์ปีก (ไก่/เป็ด/นก)	มีความเชื่อว่าเป็นยาบำรุง (6) ป้องกันโรคทางเดินหายใจ (5) รักษาโรคทางเดินหายใจ (8)	ผสมน้ำให้กินทุกวัน (6)	เผา (5) ทิ้งขยะชุมชน (2) แล้วแต่โอกาส (1)
2. Chloramphenicol	2/20	ไก่ (ไก่ชน)	สมานแผล ข่าเชื้อ	ทาแผลหลังชน	ฝัง
3. Union Sulfa	4/20	ไก่ (ไก่ชน)	รักษาโรคซึ่ขาว / รักษาโรคซึ่ เขียว	1-3 เม็ด ให้กิน จนกว่าจะหาย	ฝัง
4. ยาหยอดไก่ชน "ไก่แข้งทอง"	4/20	ไก่ (ไก่ชน)	- ป้องกันโรคปอด เวลาไก่ซึ่ ขาว - บำรุงกำลังระหว่างชนไก่	- หยอดทุกวันจนกว่า จะหาย - หยอดทุกยก	ฝัง
5. UCA injection	4/20	ไก่	ป้องกันหวัดไก่	ฉีด IM	ฝัง
6. Tetracycline	2/20	ไก่ชน	ลดการอักเสบหลังชนไก่	1 เม็ด หลังชนไก่	ฝัง
7. Doxycycline	1/20	ไก่ชน	รักษาการติดเชื้อของระบบ ทางเดินหายใจ	ครึ่งซอง ผสมน้ำ 4 gallon feed 2-3 days	ฝัง
8. Amoxicillin	3/7	สุกร	ป้องกันเชื้อโรคทางเดิน หายใจ ป้องกัน <i>S. suis</i>	- 1 ซ่อนโต๊ะ ผสมน้ำ 1 ลิตร feed ตั้งแต่ อายุ 15 วันถึง 1 เดือน (พันธุ์สัญญา) - หยอดลูกหมู 1 ml/ ตัว ครั้งเดียว - ฉีดแม่หมูหลังคลอด	ฝัง/ ส่งคืนคู่สัญญา ฟาร์มพันธุ์ สัญญา

ยาปฏิชีวนะ	จำนวน ฟาร์มที่ใช้ (แห่ง)	ชนิดของสัตว์	วัตถุประสงค์ การใช้	วิธีการใช้ (Route) ระยะเวลา	วิธีการกำจัด ภาชนะบรรจุยา ปฏิชีวนะ
9.Amoxicillin+Colistin	1/7	สุกร	รักษาโรคทางเดินหายใจ	1ml/20kg IMจนกว่า จะหาย เว้น 21 วัน ก่อนขาย	ฝัง
10. Enrofloxacin	5/7	สุกร	รักษาโรคท้องเสีย	1 ml/ 20kg IM q 3 days	ฝัง
11. Toltrazuril 50 mg/ml	1/7	สุกร	รักษาอาการท้องเสียในหมู เล็ก	1 drop po	ฝัง
12.chlotetracyclin 50mg/g	1/7	สุกร	ป้องกันและรักษาโรคท้องร่วง	ป้ายลิ้น	ฝัง
13.Ivermectin	3/7	สุกร	ฆ่าพยาธิ	1ml/ 33kg ปี ละ 3 ครั้ง	ฝัง
14. Enrofloxacin 50 mg/ml	1/1	จระเข้	ป้องกันเชื้อโรคทางเดิน หายใจ	1ml/ 20kg IM นาน 5-7 วัน	ฝัง
15. Gentamycin				1ml/20kg IM	ฝัง
16. oxytetracycline				ผสมน้ำในอ่างเลี้ยงสูง 40-50 เซนติเมตร เปลี่ยนน้ำทุก 2-3 วัน	ฝัง

หมายเหตุ จำนวนฟาร์มที่ใช้ (แห่ง) /..... หมายถึง จำนวนฟาร์มที่ใช้ยาปฏิชีวนะรายการนั้น ต่อจำนวนฟาร์มที่เลี้ยงสัตว์ชนิดนั้น

ยาที่ใช้ในฟาร์มเลี้ยงสัตว์ที่พบมีทั้งยาอันตราย ยาปฏิชีวนะ ทั้งเป็นยาที่มีทะเบียนยาและไม่มีทะเบียนยา เมื่อจำแนกกลุ่มยาพบว่า เป็นยาปฏิชีวนะจำนวน 16 รายการ ยาพบการใช้มากที่สุด คือ Erythromycin + Vitamin B12 ในฟาร์มเลี้ยงไก่และฟาร์มเลี้ยงนกกะทาจำนวน 10 แห่ง ยา Enrofloxacin ในฟาร์มหมู จำนวน 5 แห่ง ยา Union Sulfa ในฟาร์มไก่ จำนวน 4 แห่ง ยา Amoxycillin ในฟาร์มหมู จำนวน 3 แห่ง และมีการใช้ยาปฏิชีวนะอื่น ๆ เช่น Chloramphenicol , Doxycycline , Tetracycline , Amoxycillin + Colistin , Toltrazuril , Chlotetracyclin , Oxytetracycline , Ivermectin , Gentamycin

2 รายการยาที่การจำหน่ายยาในร้านขายสินค้าทางการแพทย์ อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 3 ผลการสำรวจการจำหน่ายยาในร้านขายสินค้าทางการแพทย์ อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

(สำรวจเมื่อ สิงหาคม 2563)

ชื่อยา	ชื่อสามัญทางยา	ทะเบียนยา	แหล่งที่มาของยา	ชนิดของสัตว์ที่ใช้
1. Tetexin	Tetracyclin 250 mg	1A 474/48	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	แก้อักเสบในไก่
2. Super Warm	ไม่ระบุ	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ฆ่าพยาธิในไก่
3. Super Green	ไม่ระบุ	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ป้องกันและรักษาโรคต่าง ๆ ในไก่ชน เช่น หัวหน้าบวม คอดัง ขี้ขาว ขี้เขียว ท้องเสีย อหิวาต์
4. Mycochlorin-T	Thiamphenicol 250 mg	1A 23/46	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	การติดเชื้อที่ระบบขับถ่าย และระบบ ปัสสาวะในไก่
5. ซูเปอร์คิวิก	ไม่ระบุ	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ยาฆ่าพยาธิในตาไก่
6 .PAS-215	Chlortetracyclin 60 g	1D 34/45	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ป้องกันและรักษาโรคระบบทางเดินหายใจ ในไก่
7. Betamycin	Chlortetracyclin 25 g Vitamin A 1,200,000 IU Vitamin B2 1,300 mg	2D 26/28	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ป้องกันและรักษาโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจในไก่
8. Farminth (ฟาร์มินท์)	Poperazine 100 g	1D 50/30	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ยาถ่ายพยาธิในหมู
9. Bio+B12	Erythromycin 25 g VitB12 10 mg	2D 10/30	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	รักษาและป้องกันโรคหัวหน้าบวม โรคติดเชื้อทางเดินหายใจในไก่และสัตว์ปีก
10. ยามงสมุนไพร ตราCopper	Copper	L 1/59	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ฆ่าหนอนบริเวณแผล ฆ่าพยาธิ หิด เหา หมัด ไนนก สุนัข แมว แพะ หมู วัว
11. Chlor – Pyrad (คลอร์-ไพเรด) ยาครีม	CHLORAMPHENICOL 1 g	1A 654/39	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ใช้รักษาแผลพุพองติดเชื้อ แผลน้ำร้อนลวก ไฟไหม้ เป็นสิ่วหนอง
12. Alber-T (อัลเบอร์-ที)	Tolnaftate 2 g Triamcetin 20 g	2A 1094/27	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	รักษาโรคที่เกิดจากเชื้อรา บริเวณเท้า ขาหนีบ และตามลำตัวรวมทั้งกลากเกลื้อน
13. Super A200 แคปซูล	ไม่ระบุ	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	คลายกล้ามเนื้อ ขอบวม ในไก่
14. Super วอร์มเมอร์ วอร์ม	ไม่ระบุ	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ยาฆ่าพยาธิในไก่
15. Super enzyme	ไม่ระบุ	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	รักษาโรคข้าวไม่ลงกระเพาะ อาหารไม่ย่อยในไก่
16. Ivermec injection	Ivermectin 150 mg/10 ml	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ยาฆ่าพยาธิในสัตว์
17. Depovet injection	Medroxyprogesterone acetate 50 mg/ml	1D 109/46	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ยาคุมกำเนิดในสัตว์

ชื่อยา	ชื่อสามัญทางยา	ทะเบียนยา	แหล่งที่มาของยา	ชนิดของสัตว์ที่ใช้
18. ไก่แข้งทอง	ไม่ระบุ	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	กระตุ้นกำลังไก่ชน ขับเสมหะ รักษาหวัด หลอดลมอักเสบ ชี้ขาว ข้ำใน ถ่ายเป็นน้ำ ไข่ เหนงซึม
19. ซุปเปอร์ A300	ไม่ระบุ	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	รักษาโรคคอดอก แผลอักเสบในไก่
20. หยอดตาแก้ตาอักเสบ	ไม่ระบุ	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	หยอดตาไก่ แก้ตาอักเสบ
21. Vichlotep (ไวโคล เต็บ)	1. STREPTOMYCIN 1.250 g 2. OXYTETRACYCLINE 1.350 g 3. VITAMIN A 50000 I.U. 4. THIAMINE 125 mg 5. RIBOFLAVIN 66.25 mg 6. PYRIDOXINE 62.5 mg. 7. VITAMIN D3 12500 I.U. 8. VITAMIN E 125 mg 9. CALCIUM Gluconate 1.250 g	2D 1/56	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ใช้รักษาโรคสัตว์ที่มีอาการติดเชื้อไวโคเลเต็บ ในสัตว์มีอาการ ท้องร่วง เนื่องจาก เชื้ออหิวาต์ ที่เกิดจาก เชื้อแบคทีเรีย หรือใช้รากสาด ลำไส้อักเสบ 2. เมื่อสัตว์เกิดอาการ เป็นแผล อักเสบที่เท้า ปาก จมูก 3. สัตว์ที่มีอาการ อักเสบติดเชื้อในโรคปอดบวม
22. Octacin – En 5% injection (ออกต้าซิน – เอ็น 5% ชนิดฉีด)	Enrofloxacin 50 mg	1D 6/41	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	สำหรับป้องกันและรักษาโรคที่เกิดจากการ ติดเชื้อแบคทีเรีย ทั้งแกรมบวก และ แกรมลบ และเชื้อมัยโคพลาสมาในโค กระบือ และสุกร เช่น โรคท้องร่วงจาก เชื้ออี โคไล และซัลโมเนลล่า
23. Oxytocin 10 units	Oxytocin 10 unuts	1D 14/29	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ยาช่วยเร่งคลอด
24. Sulfamet (ซัลฟา เมท) ชนิดน้ำ	SULFAMETHAZINE 12.5 g	1D 57/29	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ใช้รักษาโรคหวัด ในไก่ เป็ด ห่าน
25. Doxy – Sol ผง	Doxycyclin 108 g	1D 155/48	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ใช้ในการรักษาการติดเชื้อของระบบทางเดิน หายใจ
26. จีโอไบ ยาฉีด	ไม่ระบุ	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ฉีดเข้าอกไก่ รักษาข้อบวม
27. ยูคา ยาฉีด	ไม่ระบุ	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ยาฉีดแก้หวัด ในไก่
28. ไวต้า ยาฉีด	ไม่ระบุ	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ยาฉีดแก้ไข้ ในไก่
29. เลมิโซล ยาฉีด	Levamisole 118 mg	1D 37/29	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	รักษาโรคหวัดคอดัง หวัดหน้าบวม
30. ซุปเปอร์ หวัดคอดัง 111	ไม่ระบุ	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	รักษาหวัดคอดัง ในไก่
31. Genermycin	Chortetracyclin 50 mg	1D 10/30	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	เป็นยาปฏิชีวนะออกฤทธิ์ยับยั้งการ เจริญเติบโตของเชื้อ แบคทีเรีย บำบัดโรค ต่าง ๆ ในสัตว์ เช่น หมู สุนัข เป็ด ไก่ รักษา โรคท้องร่วง ลำไส้อักเสบ โรคติดเชื้อของ ทางเดินหายใจ ไพรูมูมอักเสบ โรคไฟลามทุ่ง ใช้หวัดในหมู ปอดบวม ท่อปัสสาวะ

ชื่อยา	ชื่อสามัญทางยา	ทะเบียนยา	แหล่งที่มาของยา	ชนิดของสัตว์ที่ใช้
				อีกเสบ รักษาแผล ฝีหนอง อาการอักเสบต่าง ๆ เนื่องจากการติดเชื้อ
32. Amoxin ชนิดผง	ใน 1 g Amoxicillin 200 mg Indomethacin 5 mg Vitamin B12 75 mg	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ป้องกันและรักษาโรคติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจและระบบทางเดินอาหารของไก่ เป็ด นก หมู วัว
33. Chloment 2% cream	Chloramphenicol	1A 805/27	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ทาแผล
34. Cogetine cream	Chloramphenicol	1A 493/27	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ทาแผล
35. คาโดซาล 10% ชนิดฉีด	Butaphosphan 100 mg Cyanocobalamin 0.05 mg	2F 5/60	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	เป็นแหล่งให้วิตามินบี 12 และฟอสฟอรัส ใช้สำหรับรักษาหรือป้องกันการขาดสารอาหารดังกล่าว
36. ไก่แข่งทอง	ไม่ระบุ	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	แช่น้ำแข็งกินก่อนชน ละลายเสมหะในลำคอไก่
37. คอตัง	ไม่ระบุ	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	รักษาไก่เสียบแหบ หัวมีน้ำมูกเหม็น
38 Stop 1 ชนิดฉีด	ไม่ระบุ	ไม่มี	ร้านขายยาสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด	ฉีดรักษาหวัด หัวหน้าบวมในไก่

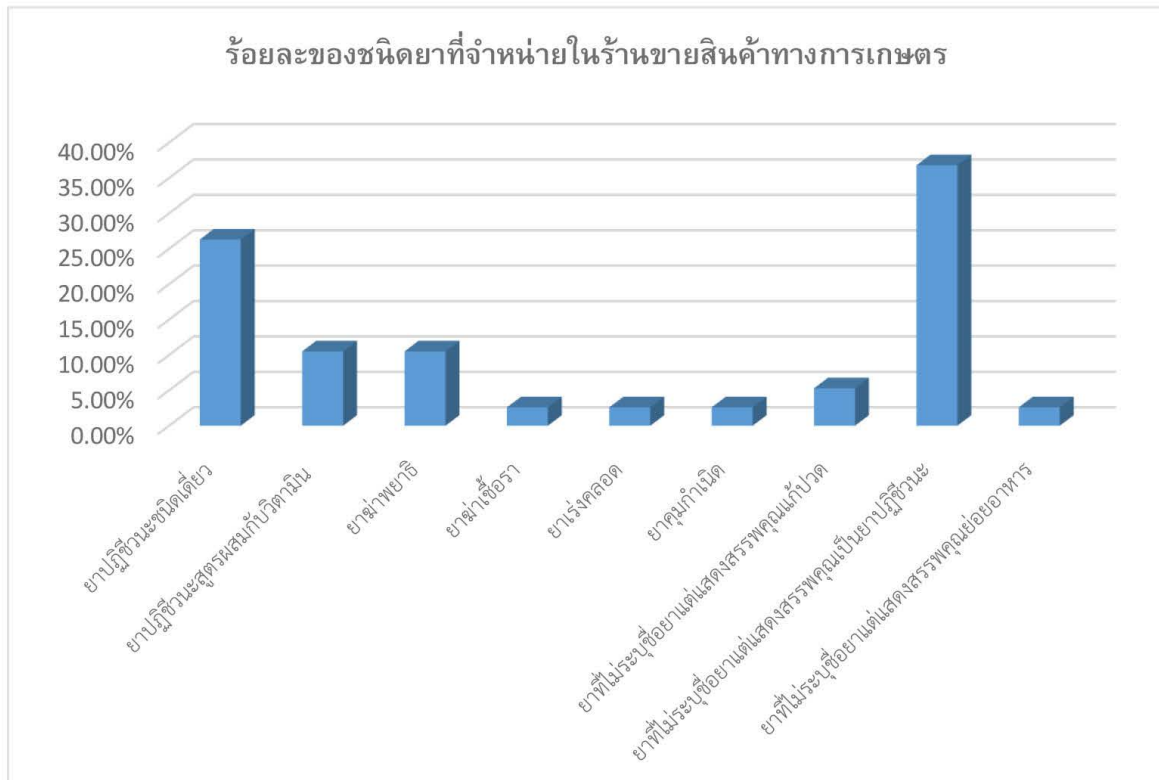
การจัดกลุ่มยาที่มีจำหน่าย

ตารางที่ 4 รายการยาทั้ง 38 รายการที่สำรวจพบในร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร จำแนกตามรายการยา

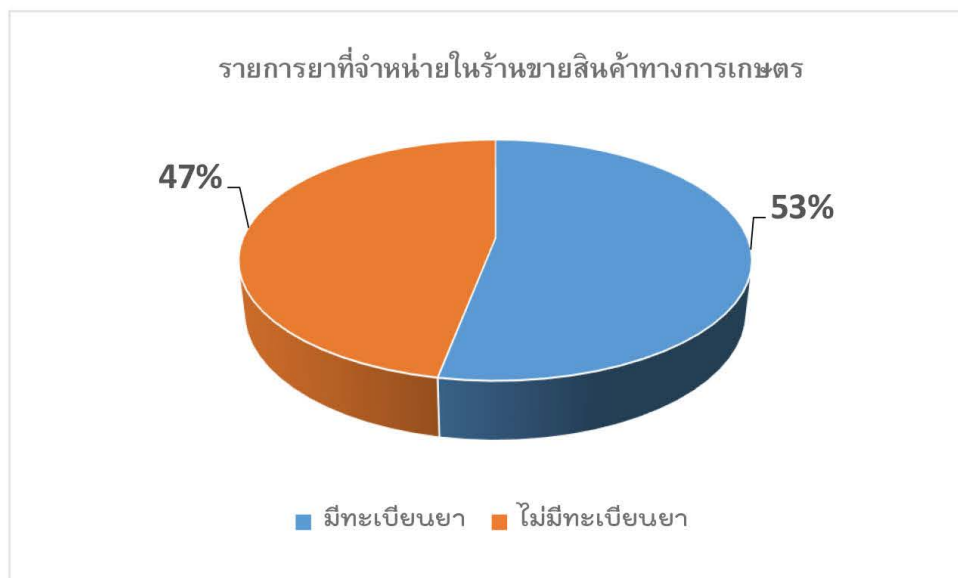
รายการยา	จำนวน (รายการ)	ร้อยละ
ยาปฏิชีวนะชนิดยาเดี่ยว	10	26.3
ยาปฏิชีวนะสูตรผสมกับวิตามิน	4	10.5
ยาฆ่าพยาธิ	4	10.5
ยาฆ่าเชื้อรา	1	2.6
ยาเร่งคลอด	1	2.6
ยาคุมกำเนิด	1	2.6
ยาที่ไม่ระบุชื่อยาแต่ระบุสรรพคุณเป็นยาแก้ปวด	2	5.3
ยาที่ไม่ระบุชื่อยาแต่ระบุสรรพคุณเป็นยาปฏิชีวนะ	14	36.8
ยาที่ไม่ระบุชื่อยาแต่ระบุสรรพคุณช่วยย่อยอาหาร	1	2.6
รวม	38	100

รายการยาที่สำรวจในร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรจำนวน 4 แห่ง จากร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรในอำเภอที่ทำการสำรวจทั้งหมดจำนวน 5 แห่ง พบรายการ ยา 38 รายการ โดยยาที่มีจำหน่ายมากที่สุดคือ ยาที่ไม่ระบุชื่อยาแต่ระบุสรรพคุณเป็นยาปฏิชีวนะ จำนวน 14 รายการ คิดเป็นร้อยละ 36.8 รองลงมาคือ ยาปฏิชีวนะชนิดยาเดี่ยว จำนวน 10 รายการ คิดเป็นร้อยละ 26.3

กราฟแสดงร้อยละของยาที่จำหน่ายในร้านขายสินค้าทางการแพทย์

กราฟแสดงรายการยาที่มีทะเบียนยาและไม่มีทะเบียนยา
ที่มีจำหน่ายในร้านขายสินค้าทางการแพทย์

โดยผลการสำรวจพบรายการยา 38 รายการ จำหน่ายในร้านขายสินค้าทางการแพทย์ 4 แห่ง จากทั้งหมด 5 แห่ง คิดเป็น 80% โดยรายการยาที่พบเป็นยาที่มีทะเบียนยา 20 รายการ (53%) ยาที่ไม่มีทะเบียนยา 18 รายการ (47%)

แนวทางกำกับดูแลการใช้ยาปฏิชีวนะในการเลี้ยงสัตว์อย่างสมเหตุผล

ผู้วิจัยได้ นำเสนอ ข้อมูลการสำรวจให้ผู้เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วยเครือข่ายเกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อระดมความคิดเพื่อกำหนดแนวทางกำกับดูแลการใช้ยาปฏิชีวนะในการเลี้ยงสัตว์อย่างสมเหตุผล โดยวิธีการสนทนากลุ่ม ผลการสนทนากลุ่ม สรุปได้ดังนี้

ปัจจัยหลักของการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างแพร่หลายในฟาร์มปศุสัตว์ คือ

การเข้าถึงยาได้ง่ายจากการซื้อที่ร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร อินเทอร์เน็ต การขาดความรู้ในการใช้ยาอย่างแท้จริง เป็นการใช้ด้วยความเคยชิน จากคำบอกเล่า และจากคำโฆษณา ส่งผลให้เกิดการใช้ยาอย่างไม่สมเหตุผล อันจะก่อให้เกิดทำให้เกิดการตกค้างของยาปฏิชีวนะและการดื้อยาได้

ให้มีข้อคำแนะนำในการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ดังนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการค้นข้อมูลการสำรวจการใช้ยาในฟาร์มปศุสัตว์ให้กับเกษตรกรและหน่วยงานปศุสัตว์อำเภอทุ่งเขาหลวงและได้มีการหารือแนวทางการดำเนินงาน ให้มีข้อคำแนะนำในการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ดังนี้

1. การใช้ยาสูตรผสม Erythromycin ผสม Vitamin B12 ต้องใช้ในสัตว์ที่มีลักษณะอาการป่วยเท่านั้น ไม่ควรใช้เป็นประจำทุกวัน
2. การใช้ chlortetracyclin 50 mg ป้ายลิ้นลูกหมูหลังคลอด เพื่อป้องกันและรักษาโรคท้องร่วง

ท้องเสีย และโรคปวดบวมมีเพียง ฟาร์มที่ใช้หากหมูไม่ได้มีอาการป่วย ไม่ควรใช้เป็นปกติ

3. ทุกฟาร์มไม่ให้มีการใช้ยา Colistin หรือ Colistin ที่เป็นส่วนผสมในตำรับยา

4. การใช้ Amoxycillin injection ให้หมูหลังคลอด ควรใช้ให้ครบขนาดการรักษา คือ 3 วันติดต่อกัน ซึ่งเดิมมีฟาร์มที่ใช้ยาแบบ single dose

5. ให้ทุกฟาร์มเลือกใช้ยาที่มีเลขทะเบียนยาเท่านั้น

6. การแก้ไขปัญหาการจำหน่ายยาอันตราย ยาปฏิชีวนะ ยาที่ไม่มียาพิษ ในร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร ให้เป็นความร่วมมือร่วมมือกันระหว่าง โรงพยาบาลทุ่งเขาหลวง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอทุ่งเขาหลวง และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอทุ่งเขาหลวง

7. การใช้ยาปฏิชีวนะอย่างแพร่หลายในฟาร์มปศุสัตว์ โดยการเข้าถึงยาได้ง่ายจากการซื้อที่ร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร อินเทอร์เน็ต การใช้ยามีลักษณะการใช้ด้วยความเคยชิน จากคำบอกเล่า และจากคำโฆษณา ทำให้เกิดการการใช้ยาอย่างไม่สมเหตุผลอันจะก่อให้เกิดทำให้เกิดการตกค้างของยาปฏิชีวนะและการดื้อยาได้

8. ปัญหาอาสาปศุสัตว์เถื่อน ที่มียาปฏิชีวนะทั้งที่เป็นยาอันตรายยาควบคุมพิเศษ รวมถึงยาอันตรายอื่นๆ ตระเวนให้การรักษาในฟาร์มต่าง ๆ นั้น ทางปศุสัตว์อำเภอรับไปหาทางแก้ไขปัญหา

สรุปและอภิปรายผล

การสำรวจการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ และการสำรวจยาที่จำหน่ายในร้านขายสินค้าทางการแพทย์ ผลการวิจัยพบว่า

1. พบการใช้ยาปฏิชีวนะเกือบทุกฟาร์มที่สำรวจอย่างน้อยฟาร์มละ 1 ชนิด จากจำนวนฟาร์มที่สำรวจ 32 แห่ง มีฟาร์มที่ใช้ยาปฏิชีวนะ 30 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 93.8 มีการใช้ยาปฏิชีวนะใช้อย่างแพร่หลายในการเลี้ยงไก่ สุกร นก เป็ด แพะ และจระเข้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐธิดา สุขสาย และคณะ การใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ : กรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์มากกว่าร้อยละ 80 มีการใช้ยาปฏิชีวนะ โดยมีฟาร์มไก่และฟาร์มสุกรเพียงอย่างละ 1 แห่งที่ไม่พบการใช้ยาปฏิชีวนะในการทำปศุสัตว์

2. ฟาร์มเลี้ยงสุกร 7 แห่ง มีทั้งฟาร์มที่ผู้เลี้ยงใช้ยาด้วยตนเอง แต่มีฟาร์มส่วนหนึ่งที่ใช้บริการจากอาสาปศุสัตว์ที่ไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ โดยพบทั้งยาควบคุมพิเศษ ยาอันตรายสำหรับใช้กับการรักษาโรคในสุกร

3. การใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ มีทั้งการใช้เป็นปกติทุกวัน เพื่อป้องกันการเกิดโรค แม้สัตว์จะไม่มีอาการเจ็บป่วย คือ การใช้ยา สูตรผสมของ Erythromycin + Vitamin B12 เลขทะเบียนยา 2D 10/30 โดยเกษตรกรจะนำยาผสมกับน้ำโดยกะปริมาณให้น้ำมีสีชมพูให้ไก่และนกกินทันที ทั้งนี้ที่ฉลากของยาก็ระบุไว้อย่างชัดเจน ว่า สำหรับป้องกันและรักษาโรค ซี.อาร์.ดี. หวัด หวัดหน้าบวม และโรคติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจในไก่และสัตว์ปีกทุก

ชนิด ซึ่งคำรับยานี้เป็นการนำยาปฏิชีวนะผสมกับวิตามิน อันน่าจะเป็นสูตรตำรับยาที่ไม่เหมาะสม จากการสำรวจพบว่าเกษตรกร 6 ใน 32 ราย มีความเข้าใจว่ายาดังกล่าวเป็นยาบำรุงร่างกายสัตว์ ป้องกันโรคทางเดินหายใจ 5 ราย รักษาโรคทางเดินหายใจ 8 ราย จึงมีการนำยานี้ผสมในน้ำให้ไก่กินทุกวัน แม้ไก่ไม่มีอาการเจ็บป่วยใด ๆ ซึ่งทำให้เกษตรกรเข้าใจได้ว่า สามารถใช้เป็นปกติทุกวันได้

4. มีการใช้ยา Amoxicillin สูตรผสมกับ Colistin ในรูปแบบยาฉีด ในฟาร์มสุกร 1 แห่ง เกษตรกรให้ข้อมูลมีไว้รักษาโรคทางเดินหายใจ โดยใช้ในปริมาณ 1ml/20kg IM วันละครั้ง จนกว่าจะหาย โดยจะมีระยะปลอดยาอย่างน้อย 21 วันก่อนนำสัตว์ไปขาย ซึ่งคำรับยานี้เป็นยาควบคุมพิเศษ แต่เกษตรกรสามารถสั่งซื้อยาได้โดยตรงกับทางบริษัท และฉีดยาเองโดยไม่ผ่านความเห็นของสัตวแพทย์ ซึ่งเป็นการใช้ยาปฏิชีวนะในการเลี้ยงสัตว์อย่างไม่สมเหตุผล

5. เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ส่วนหนึ่งที่ใช้ยาปฏิชีวนะ โดยที่ไม่ทราบว่ายานี้ตนใช้กับปศุสัตว์เป็นยาปฏิชีวนะ ทำให้มีการให้ยาปฏิชีวนะดังกล่าวทุกวัน โดยที่สัตว์ไม่ได้มีอาการเจ็บป่วย และก็มีบางส่วนที่เข้าใจและเชื่อว่ายาปฏิชีวนะสามารถป้องกันโรคได้ ซึ่งเป็นความเชื่อที่ได้ยินคำบอกเล่าต่อ ๆ กันมา

6. ยาปฏิชีวนะที่ใช้ ส่วนหนึ่งเป็นยาสัตว์เถื่อน ไม่มีเลขทะเบียนยา ไม่มีชื่อสามัญทางยา มีเพียงสรรพคุณที่ระบุว่าฆ่าเชื้อแบคทีเรีย รักษาอาการติดเชื้อของสัตว์ได้

7. เกษตรกรสามารถเข้าถึงยาปฏิชีวนะ ยาสัตว์ เหล่านี้ได้ผ่านทางการสั่งซื้อทางอินเทอร์เน็ต ร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร ซึ่งตามกฎหมายแล้ว จะต้องจำหน่ายในร้านยาที่มีใบอนุญาตเท่านั้น

8. การจัดการขยะที่เกิดจากการใช้ยาปฏิชีวนะ ในฟาร์มที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้การตกค้างของยาปฏิชีวนะในเนื้อสัตว์ การตกค้างของยาปฏิชีวนะในสิ่งแวดล้อม อาจส่งผลกระทบต่อปัญหาเชื้อดื้อยาของประเทศไทยได้

9. รายการยาที่สำรวจในร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรจำนวน 4 แห่ง จากร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรในอำเภอที่ทำการสำรวจ ทั้งหมดจำนวน 5 แห่ง พบรายการ ยา 38 รายการ โดยยาที่มีจำหน่ายมากที่สุดคือ ยาที่ไม่ระบุชื่อยาแต่ระบุสรรพคุณเป็นยาปฏิชีวนะ จำนวน 14 รายการ คิดเป็นร้อยละ 36.8 รองลงมาคือยาปฏิชีวนะชนิดยาเดี่ยว จำนวน 10 รายการ คิดเป็นร้อยละ 26.3

10. รายการยาที่ไม่มียาที่เป็นยาที่จำหน่ายในร้านขายสินค้าทางการเกษตรมีมากถึง 18 รายการ โดยพบตำรับยาสูตรผสมของยาปฏิชีวนะ ยาแก้ปวด และวิตามิน ผสมรวมกันใน 1 ซอง คือ Amoxycillin + Indomethacin + Vitamin B 12 ซึ่งถือเป็นตำรับยาที่ไม่เหมาะสม สะท้อนให้เห็นถึงการมียาที่ไม่เหมาะสมในการใช้ในการเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทย

11. ยาที่ใช้ในฟาร์มปศุสัตว์ มีหลายตำรับที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนยาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งในรูปแบบยาฉีดและยากิน มีตำรับที่ระบุเป็นยาปฏิชีวนะ ผสมกับยาแก้ปวดกลุ่ม NSAIDs และวิตามิน และมีตำรับที่ระบุสรรพคุณเป็นยาปฏิชีวนะ

แต่ไม่ระบุชื่อสามัญทางยา แหล่งที่มาของยามาจากร้านขายยาสัตว์ และร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร ซึ่งการมียาปลอมจำหน่ายเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายพรบ.ยา พ.ศ.2510 จึงควรที่ทั้งภาคส่วนของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข และกองควบคุมอาหารและยาสัตว์ กรมปศุสัตว์ ร่วมมือดำเนินการแก้ไข

12. การจำหน่ายยาในร้านขายสินค้าทางการเกษตร ซึ่งไม่ได้มีใบอนุญาตจำหน่ายยาสัตว์ เป็นการฝ่าฝืนพรบ.ยา พ.ศ.2510 มาตรา 12 ซึ่งห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ขาย หรือนำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งยาแผนปัจจุบัน เว้นแต่จะได้ใบรับอนุญาตจากผู้อนุญาต มีบทลงโทษตามมาตรา 101 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท และการจำหน่ายยาที่ไม่มียาเป็นยาเป็นการฝ่าฝืนพรบ.ยา พ.ศ.2510 มาตรา 72 (4) ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ขาย นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา มีบทลงโทษตามมาตรา 122 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

1. การใช้ยาปฏิชีวนะอย่างแพร่หลายในฟาร์มปศุสัตว์ โดยการเข้าถึงยาได้ง่ายจากการซื้อที่ร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร อินเทอร์เน็ต การใช้ยามีลักษณะการใช้ด้วยความเคยชิน จากคำบอกเล่า และจากคำโฆษณา ทำให้เกิดการใช้อย่างไม่สมเหตุผลอันจะก่อให้เกิดทำให้เกิดการตกค้างของยาปฏิชีวนะและการดื้อยาได้

2. ยาที่ใช้ในฟาร์มปศุสัตว์ มีหลายตำรับที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนยาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งในรูปแบบยาฉีดและยากิน มีตำรับที่ระบุเป็นยาปฏิชีวนะ ผสมกับยาแก้ปวดกลุ่ม NSAIDs และวิตามิน และมีตำรับที่ระบุสรรพคุณเป็นยาปฏิชีวนะ แต่ไม่ระบุชื่อสามัญทางยา แหล่งที่มาของยามาจากร้านขายยาสัตว์ และร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร ซึ่งการมียาปลอม

จำหน่ายเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายพรบ.ยา พ.ศ. 2510 จึงควรที่ทั้งภาคส่วนของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข และกองควบคุมอาหารและยาสัตว์ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต้องร่วมมือกันเพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา ยาสัตว์เถื่อนในประเทศไทยให้เป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

1. ภาณุมาศ ภูมาศ, ดวงรัตน์ โพธิ์, วิษณุ ธรรมลิขิตกุล และคณะ. ผลกระทบด้านสุขภาพและเศรษฐกิจจากการติดเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพในประเทศไทย : การศึกษาเบื้องต้น. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข. 2555 ; 6(3):352-360.
2. ณัฐธิดา สุขสาย และคณะ.(2559) . การใช้ยาในฟาร์มปศุสัตว์ กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.วารสารเภสัชกรรมไทย ปีที่ 8 เล่มที่ ก.ค. – ธ.ค. 2559, 282-294.
3. ใจพร พุ่มคำ .อาหาร(ไม่)ปลอดภัย ผลจากการใช้ยาปฏิชีวนะในสัตว์. วารสารอาหารและยา ฉบับเดือนกันยายน – ธันวาคม ; 2555.
4. ภาณุมาศ ภูมาศ, ดวงรัตน์ โพธิ์, วิษณุ ธรรมลิขิตกุล และคณะ. ผลกระทบด้านสุขภาพและเศรษฐกิจจากการติดเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพในประเทศไทย : การศึกษาเบื้องต้น. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข. 2555 ; 6(3):352-360.
5. ณัฐธิดา สุขสาย และคณะ.(2559) . การใช้ยาในฟาร์มปศุสัตว์ กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.วารสารเภสัชกรรมไทย ปีที่ 8 เล่มที่ ก.ค. – ธ.ค. 2559, 282-294.
6. ใจพร พุ่มคำ .อาหาร(ไม่)ปลอดภัย ผลจากการใช้ยาปฏิชีวนะในสัตว์. วารสารอาหารและยา ฉบับเดือนกันยายน – ธันวาคม ; 2555.